

Силабус курсу

Проблемні питання української ономастики

Ступінь вищої освіти – доктор філософії (PhD)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія

Освітньо-наукова програма «Філологія»

Рік підготовки – 2, семестр – 4

Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна

Кількість кредитів – 5

Дні занять: за розкладом, ауд. 76

Консультації: за розкладом, ауд. 76

Мова викладання: українська

Керівник курсу

кандидат філологічних наук, доцент Бачинська Галина Василівна

Контактна інформація: g.bachynska@gmail.com; 0673528705

Опис дисципліни

Курс «Проблемні питання української ономастики» покликаний ознайомити здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії з особливостями функціонування пропріальних одиниць у практиці мовної діяльності людини.

Мета: вивчення закономірностей розвитку і функціонування власних назв у структурі мови, а завдання – ознайомлення з історією вивчення власних назв, особливостями структурування онімного простору, найбільш характерними ознаками онімів, основними методами наукового дослідження пропріативів. Власні назви відображають побут, вірування, сподівання, історичні контакти, духовну культуру.

Об'єктом вивчення курсу є особове ім'я людини, прізвище, прізвисько, андронім, псевдонім та ін.

Навчальний контент

Години			Теми	Результати навчання	Завдання
лекції і	прак- тичні	самос- тійна робота			
4	2	14	Тема 1. Ономастика як наука про власні назви.	Знати фундаментальні праці українських та зарубіжних ономастів, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження. Ознайомитись із спектром напрямків дослідження онімів,	Питання для обговорення, повідомлення, робота з першоджерелам и, реферування статей.

				основними ономастичними школами, провідними вченими в цій галузі. Навчитись аналізувати відповідні поняття, спираючись насамперед на праці вітчизняних науковців: М.Худаша, П.Чучки, Д.Бучка та ін.	
4	4	16	Тема 2. Українська пропріальна лексика: історія наукового вивчення	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження. Знати: проблематику сучасної ономастики; історію ономастичних студій; основні ознаки пропріальних одиниць; типологію онімів; особливості творення і функціонування пропріативів; методи і прийоми вивчення й опису власних назв; етимологію основних українських антропонімів і топонімів.	Питання для обговорення, презентації, робота з лексикографічними джерелами.
6	4	20	Тема 3. Структура онімного простору.	Уміти систематизувати, аналізувати та узагальнювати різні наукові погляди в досліджуваній галузі, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію. Вміти структурувати оніми на окремі поля, підполя, сектори, підсектори, сегменти, підсегменти, елементи та піделементи.	Питання для обговорення, лінгвістичне моделювання, асоціативний експеримент.
8	4	20	Тема 4. Дериваційні особливості власних назв	Використовувати отримані знання для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння лінгвальної природи аналізованих явищ, чинників впливу, тенденцій розвитку. Вміти групувати власні назви за розмірами їх денотатів на макро-, мезо-, мікроназви.	Питання для обговорення, навчальна дискусія, презентації, лексикографічна робота, дефініційний аналіз.
4	2	14	Тема 5. Особливості	Обирати адекватну предмету філологічного аналізу	Питання для обговорення,

			творення власних назв	методологію, запроваджувати новітні методи і методики наукових досліджень для розв'язання актуальних проблем сучасної лінгвістики. Розрізняти морфологічний і лексико-семантичний спосіб; розрізняти різновиди усичення.	презентації, дискусії, лінгвістичні есе.
4	4	16	Тема 6. Сфера вживання онімної лексики. Кодифікація у системі пропріальних одиниць.	Оперувати отриманими знаннями для розв'язання низки проблем у сфері ономастики. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, реферат). Вміти працювати з різними мовними засобами образності власних назв.	Питання для обговорення, лінгвістичне моделювання, реферати.
30	20	100	Всього		

Формування програмних компетентностей і результатів навчання

Індекс у матриці ОНП	Програмні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.
ЗК 3	Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.
ФК 1	Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.
ФК 3	Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.
ФК 4	Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку із використанням теоретичних та експериментальних методів.
ФК 5	Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.
ФК 7	Здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері.
ФК 8	Здатність до викладацької діяльності в межах спеціальності «Філологія».

	Програмні результати навчання
ПРН 2	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.
ПРН 3	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.
ПРН 4	Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.
ПРН 9	Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень.

Літературні джерела

1. Бачинська Г. В. Антропонімікон переселенців з Польщі на Тернопільщину: монографія. Тернопіль: Вектор 2015. 140 с.
2. Бучко Д. Г. Словник української ономастичної термінології. Харків: Ранок-НТ, 2012. 256 с.
3. Карпенко О. Ю., Проблематика когнітивної ономастики: монографія. Одеса, 2006. 325 с.
4. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Москва: Наука, 1988. 188 с.
5. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. Москва: Наука, 1973. 336 с.
6. Теория и методика ономастических исследований. Москва: Наука, 1986. 256 с.
7. Свистун Н. О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX – XX ст.: монографія. Тернопіль: Крок, 2011. 308 с.
8. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв: монографія. Хмельницьки : ХНУ, 2009. 454 с.
9. Торчинський М. М. Українська ономастика: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2010. 238 с.
10. Худаш Л. М. З історії української антропонімії. Київ: Наукова думка. 1977. 236 с.
11. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття. Ужгород. 2008. 672 с.

Політика оцінювання

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Роботи, які здано з порушенням термінів без поважних причин, буде оцінено на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модуля відбувається за наявності поважних причин.
- *Політика щодо академічної доброчесності.* Письмові роботи викладач перевіряє на наявність плагіату і допускає до захисту з коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час модульних робіт та екзаменів заборонено (у т. ч. із

використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-навчання (наприклад, у програмі MOODLE).

● *Політика щодо відвідування.* Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь у представленні соціального проекту, індивідуальний графік чи план) навчання може відбутися в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується так:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Змістовий модуль 1 (теми 1-3) усне опитування, завдання для самостійної роботи Тема 1, Тема 2, Тема 3 (кожна по 10 б)	30
Змістовий модуль 2 (теми 4-6) усне опитування, завдання для самостійної роботи Тема 4, Тема 5, Тема 6 (кожна по 10 б)	30
Виконання індивідуального науково-дослідного завдання (лінгвістичне есе)	15
Підсумковий модульний контроль – творче завдання (реферат)	25

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	зараховано
B	85-89	зараховано
C	75-84	зараховано
D	65-74	зараховано
E	60-64	зараховано
FX	35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
F	1-34	не зараховано з обов'язковим повторним курсом

До силабусу додано такі матеріали:

- 1) навчально-методичний комплекс (лекційний матеріал, завдання для практичних занять, тематика ІНДЗ, завдання для модульного контролю);
- 2) електронний навчально-методичний комплекс у системі MOODLE.